

Печенюк Андрій

*к.е.н., доцент, проректор з навчально-наукової роботи,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

Печенюк Алла

*викладач,
Київський університет туризму, економіки і права,
м. Київ, Україна*

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ

Українські природні парки та заповідні території мають великі можливості для сталого розвитку. Підтримка сільського зеленого туризму на природоохоронних територіях при правильній її організації дасть можливість вирішити багато соціально-економічних проблем регіону та буде сприяти захисту навколишнього природного середовища.

Головним напрямком стратегії розвитку сільського зеленого туризму має стати знаходження балансу між соціально-економічними потребами суспільства та збереженням природного середовища [1, с. 35].

У Хмельницькій області більшість сільських садиб, які займаються зеленим туризмом, територіально знаходяться в межах заповідників національного або місцевого значення. Таке розташування має як переваги перед іншими господарськими суб'єктами, так і недоліки. Перевагою є унікальні природні ландшафти, чисте повітря, натуральні продукти, недоліком є те, що існують жорсткі обмеження щодо видів діяльності, і ці обмеження пов'язані з вимогами природоохоронного законодавства. Зокрема, через юридичну недосконалість виникають конфлікти між власниками сільських зелених садиб, які відносяться до охоронних зон та адміністраціями заповідних територій. Наприклад, інколи блокується господарська діяльність через впровадження складної процедури видачі лімітів та дозволів (на випасання худоби, заготівлю дров, викошування сіна, відстріл диких звірів, тощо). Це викликає невдоволення у людей, погіршує умови їх життя, гальмує розвиток сільського зеленого туризму [2].

Така ситуація призводить до того, що через відсутність контролю та ефективної організації діяльності в заповідних зонах природні, рекреаційні та людські ресурси залучаються неефективно, з'являються підприємці, які максимально використовують потенціал території, отримують великі прибутки, а Національні парки та господарі садиб сільського зеленого туризму залишаються в якості пасивних спостерігачів [3].

Саме тому держава має допомогти налагодити взаємовигідне співробітництво між адміністраціями заповідників та приватним сектором, який займається сільським зеленим туризмом. Це може бути розробка стратегії розвитку сільського зеленого туризму в умовах заповідних територій.

Велике значення при плануванні такої стратегії має встановлення науково обґрунтованих норм рекреаційного навантаження на певну територію. Даний норматив визначає допустиму кількість відвідувачів в розрахунку на одиницю площі, яка не буде викликати негативних наслідків в певній зоні при умові одночасного перебування відпочиваючих. Цей показник залежить від фізико-географічних особливостей, ландшафту, пори року та функціональної спрямованості території. Окремі нормативні показники рекреаційного навантаження на природні комплекси, які характерні для Хмельниччини, наведемо у таблиці 1.

Таблиця 1

**Нормативні показники рекреаційного навантаження
на природні комплекси Хмельниччини**

Природні комплекси	Норматив навантаження, осіб/км ²			
	Літній період		Зимовий період	
	Середнє значення	Максимальне значення	Середнє значення	Максимальне значення
Річкові	65	80	20	24
Низовинні	100	120	40	50
Горбисті, височинні	125	150	50	60

Приведені норми дають лише загальну оцінку оптимального навантаження. Якщо брати їх в локальному масштабі, то слід враховувати конкретні природні умови, ґрунтовий покрив, рослинний світ, геодинамічні процеси тощо.

На основі норм рекреаційного навантаження розраховують показник рекреаційної місткості території. Рекреаційна місткість визначається загальною кількістю осіб, які при мінімальній шкоді для природного середовища можуть одночасно бути присутніми в межах природного утворення. Вона залежить від: часу перебування відпочиваючих, погодних умов, площі рекреаційної території та норми навантаження на природний комплекс [1, с. 38-40].

Виходячи із викладеного, можна запропонувати такий алгоритм розробки стратегії розвитку сільського зеленого туризму в умовах природоохоронних територій:

- формування кадастру заповідних територій, що передбачає інвентаризацію, зонування, кількісну та якісну оцінку охоронних об'єктів та земель заповідного фонду;
- встановлення норм рекреаційного навантаження та рекреаційної місткості певної охоронної зони;
- розробка і встановлення правил ведення бізнесу та поведінки туристів в межах заповідників;
- розробка бренду заповідної території, що стане джерелом додаткового фінансування;
- розробка з врахуванням вимог сталого розвитку механізму створення, сертифікації та реалізації послуг сільського зеленого туризму;
- розробка методичного забезпечення проведення семінарів і тренінгів для господарів сільських зелених садиб;
- організація постійного моніторингу розвитку сільського зеленого туризму в заповідних зонах;
- створення електронних ресурсів, баз даних, які накопичують і видають інформацію, необхідну господарям і користувачам послуг сільського зеленого туризму;
- сприяння зайнятості населення шляхом розвитку малого та середнього бізнесу на територіях національних парків;

- допомога і сприяння краєзнавчо-пошуковій роботі та розробці нових екологічних маршрутів;
- формування екологічної культури та сприяння впровадженню екологічних технологій;
- сприяння діяльності громадських організацій, які об'єднують господарів сільських зелених садиб з метою налагодження ефективного комунікаційного процесу.

Розробка та реалізація стратегії матиме довгострокові позитивні наслідки та сприятиме вирішенню багатьох соціальних, економічних та екологічних проблем, які характерні для сільського зеленого туризму в межах заповідних територій.

Список використаних джерел

1. Ніколаєв К.Д. Екологізація та розвиток сільського зеленого туризму в Україні : монографія / К.Д. Ніколаєв. – К. : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. – 153 с.
2. Гамор Ф.Д. Вдосконалення діяльності біосферних заповідників (резерватів) як модельних територій для сталого розвитку в Україні [Електронний ресурс] / Ф.Д. Гамор. – URL: http://www.zapovidnyk.org/2015/02/blog-post_10.html.
3. Стеценко М. Національні природні парки. Вживати навчили – створить умови для повноцінного життя [Електронний ресурс] / М. Стеценко. – URL: <http://www.zapovidnyk.org/2016/03/blog-post.html>.

Поліщук Наталія

*студентка ОС «Магістр» другого року навчання
економічного факультету ПДАТУ
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

У законодавчій базі України існував закон «Про підприємництво», введений в дію 1 березня 1991 року Постановою Верховної Ради України, який втратив чинність з 1 січня 2004 року, крім статті 4 (згідно з Господарським кодексом України від 16 січня 2003 року № 436–IV).